*Kronikk som innspill til Udirs forslag om store endringer i norsk skole og i fremmedspråksfaget:*

https://hoering.udir.no/hoering/3890 (høringsfrist 1. november)

https://www.udir.no/om-udir/hoyringar/vi-onsker-innspill-pa-fremmedsprak/ (høringsfrist 20. november)

# Se for deg en framtid uten fremmedspråk

**Året er 2050. Vi tenkte vi skulle hjelpe dem, de stakkars elevene med synkende resultater på PISA-testene og historisk lav motivasjon for skolefag som krever hardt arbeid. Så vi kuttet obligatorisk fremmedspråk i skolen.**

Og etter hvert slukte nye, innovative valgfag språkinteressen til våre kjære ungdomsskoleelever, så det var vel bare å forvente at vi i 2050 er nede i kun 10 prosent som fortsatt velger fremmedspråk i 8. klasse. De fleste av disse har ressurssterke foreldre som ivrer for språk.

Nå tilbys kun ett fremmedspråk per ungdomsskole, og rundt om i Distrikts-Norge er det egentlig ikke økonomi til å opprettholde språkklassene lenger, så her har vi en kombinasjon av fjernundervisning og faglærere som egentlig ikke er språklærere. For fremmedspråk har stort sett forsvunnet fra lærerutdanningene på grunn av for lite søkergrunnlag.

### Språkvalget som forsvant

Året er fortsatt 2050. Og språk er valgfag i den videregående skolen, slik Udir anbefalte allerede i 2026, altså innen *kun én linje: Kommunikasjon, språk og medier*. Denne linjen tilbys nå som da på rundt 11 prosent av de videregående skolene i Norge, så fremmedspråksopplæring er i praksis ute av utdanningsløpet for videregåendeelever. For når det er et valgfag man kun kan velge på cirka 1 av 10 skoler, og det ikke gir noen poeng eller andre fordeler, så velger man heller noe annet.

Konsekvensen er at et fåtall av de høyere utdanningsinstituasjonene nå tilbyr språk, og da kun nybegynneropplæring. Norges unge har i praksis mistet kompetansen det er å lære seg et språk fra scratch. For norsk og engelsk får man «inn med morsmelka»..

Men, er det så farlig, da?

### Mangel på språkkompetanse i arbeidslivet

Arbeidslivet trodde nok de kunne klare seg med KI, google translate og engelsk. Det er ikke færre transnasjonale selskaper i 2050, og vi har ikke mangel på arbeidsplasser som trenger folk som kan kommunisere direkte, ansikt til ansikt på et annet språk enn kun engelsk: Den stadig voksende reiselivsbransjen skriker etter språkkompetanse. De mange norske bedriftene som importerer og eksporterer varer opplever økende grad av misforståelser på grunn av lav språk- og kulturkompetanse. Sånt taper man penger på.

Det er, takk og lov, fortsatt utenrikskorrespondenter utsendt fra norske mediehus i alle verdens hjørner, selv om disse snart går av med pensjon og det er vanskelig å finne arvtakere med god nok språk- og kulturkompetanse. For, det var visst ikke så enkelt å lære seg et nytt språk fra scratch i en alder av 30-35 år, med journalisthøyskolen bak seg, samt en del års erfaring i mediebransjen, som man jo bør ha. Og et mediehus har ikke lenger legitimitet om de ikke har folk i landområdene de rapporterer fra, for fake news og clickbites har ikke forsvunnet i 2050, og KI-genererte bilder og nyheter oversvømmer alle kanaler og gjør det ekstremt vanskelig for mannen i gata å skille mellom fleip eller fakta. Tro det eller ei. Også i 2050!

**Den globale innflytelsen vi mistet**

Diplomati? Utenrikstjenesten? Joda, her mangler man kompetente folk. For man kommer ikke under huden på mennesker fra andre kulturer uten å kunne språket deres. Det vet alle som har forsøkt en samtale gjennom google translates taletjeneste.

Du verden så høyt utviklet Norge er teknologisk, men i diplomati er det nyansene og det ekteføIte vennskapet som fører fram. Og her kan teknologi være et større hinder enn Norge har forstått. Vi trodde nemlig alle var like gode i engelsk som vi. Men selv i 2050 er vi i verdenstoppen. Og det hjelper ikke på når de vi kommuniserer med ikke er det.

Verden er heller ikke blitt mindre polarisert i 2050. Dessverre. Men vi i Norge lever i vår egen lille boble, og får ikke med oss alt som skjer bak kulissene. Det er så vanskelig å fange opp uten reell kompetanse om andre land, deres språk, kultur, kommunikasjon og væremåte. Kan man ikke lære det uten å kunne språket? Det var det vi trodde. Men vi forble på utsiden. Dessverre.

Vi har mye kunnskap, men ikke lenger reell innflytelse på de globale arenaene. Og vi ser det ikke selv.

**Det skjeve tårn i PISA**

Ikke ble vi flinkere til å lese og regne av å kutte i fag. Nå har vi kutta alt «unødvendig»: språk, geografi, psykologi, religion- og etikk og en rekke praktisk- estetiske fag, og slått sammen mange av de tradisjonelle fagene til større, overfladiske enheter uten mulighet

for dybdelæring. I praksis har vi frarøvet de faglig sterke elevene mulighet for utvikling, og senket lista for alle.

Vi skulle gi elevene større valgfrihet, men tok selv valget for majoriteten av norske elever som ikke visste hva de gikk glipp av i framtiden. Det er få 13-åringer som planlegger en karriere som utenrikskorrespondent i Latin-Amerika eller som leder i en bedrift som eksporterer fisk til Asia. Ei heller hvor kjærligheten eller jobbmuligheter bringer dem til å bosette seg. Norge er et lite land.

Verden er ikke mindre global i 2050. Språk- og kulturkunnskaper er ikke mindre nødvendige. Men i 2050 er kompetansen smuldret bort, og forrige generasjons språklærere har for lengst omskolert seg, for de trengtes ikke lenger. De er snart pensjonister uansett, så vi slipper nok flere irriterende innspill som denne.

Vi forstår uansett ikke hva vi mangler når kunnskapen er historie. Så nå lever vi lykkelig uvitende i den framtiden vi selv har skapt.

***Solveig Marie Marthinsen, lektor i tysk***

(som først *etter* tysken på videregående skjønte verdien av å lære seg fremmedspråk, da hun kun valgte tysk på ungdomsskolen for å slippe tre år med obligatorisk språkundervisning på videregående…)